

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Betänkandet Hållbar socialtjänst SOU 2020:47

Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor, S.L.A.N, har av regeringen inbjudits att yttra sig över rubricerad utredning, och lämnar följande synpunkter och kommentarer:

Allmänna synpunkter och inledande kommentarer

S.L.A.N, samlar 27 organisationer samt 18 regionala länsnykterhetsförbund för en restriktiv och solidarisk alkohol- och narkotikapolitik. Flera organisationer är utförare av tjänster inom beroendevården. De idéburna organisationerna står för en mångfald av verksamheter och idéer och är därför en omistlig aktör för en positiv utveckling av välfärden.

S.L.A.N:s medlemmar möter i sina uppdrag socialtjänstens klienter och är för många en trygghet och ett komplement till socialtjänstens insatser. Samverkan mellan civilsamhället och socialtjänsten är angeläget och öppnar upp för bättre resultat för individen och för ökad effektivitet för samhället i stort. Socialtjänstlagen är därför central för organisationernas verksamhet.

Utmaningarna i samhället ökar, missbruk och samsjuklighet, kriminalitet, fattigdom, våld i nära relationer och utanförskap i olika former. Många vittnar om att tilltron till socialtjänsten minskat. Socialtjänsten har ett svårt och otydligt uppdrag och ska ta hand om alla frågor som ingen annan klarar av. Behovet av en översyn av socialtjänstlagen har funnits under ett antal år och S.L.A.N välkomnar därför den översyn som gjorts.

En svårighet som behöver kommenteras är att utredningen enligt direktivet inte får lägga förslag som är kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. En svår ekvation när socialtjänsten får ett allt större och bredare uppdrag. Utifrån de brister som uppmärksammats och som legat till grund för den översyn som nu gjorts, kan konstateras att mycket naturligtvis kan göras för att förenkla, klargöra och tydliggöra regelverk och rutiner. Men utan möjlighet att tillföra ytterligare resurser kommer socialtjänsten att fortsätta vara en utsatt, underfinansierad verksamhet där behoven är större än resurserna. Fler behöver stöd och nya insatser måste planeras och genomföras. Socialtjänsten måste kunna vara flexibel och möta aktuella samhällsutmaningar, exempel på detta är pandemin och gängkriminaliteten. Det förebyggande arbetet är ytterligare exempel på områden där det krävs resurser för att nå bättre resultat. Uppdraget är vidgat och då krävs mer resurser. Ska vi förbättra insatserna kommer det initialt att kräva ökade resurser. Med förstärkta insatser i det förebyggande arbetet kan kostnaderna långsiktigt minska men initialt kommer det att kräva mer resurser.

Utredningen kommer till slutsatsen att socialtjänstlagen som tidigare ska vara en ramlag. Det menar vi är riktigt men vill lyfta de konsekvenser detta kan få för en rättvis vård över landet när kommuner tolkar och tillämpar lagen på olika sätt. En uppföljning och utvärdering av kommunernas tillämpning av lagen är angeläget.

Överprövning av beslut är naturligtvis viktigt men här hamnar brukaren i underläge, då förvaltningsrätten oftast dömer till förmån för myndigheten. Tidsaspekten är också besvärande, ett klientärende som överklagas till förvaltningsrätten får vänta många månader på besked. Vad gör klienten under tiden? Det är angeläget att undersöka hur det ser ut med överprövning idag, hur rättsläget ser ut för brukaren respektive myndigheten. Om det finns obalans här är det allvarligt eftersom prövningen blir vägledande och en ramlag på det sättet preciseras utifrån rättspraxis.

Betänkandet Hållbar socialtjänst är omfattande. Mycket av innehållet ligger nära våra organisationers intresseområden. S.L.A.N har i sitt yttrande valt att kommentera ett urval av de förslag som särskilt berör våra medlemsorganisationer.

Kommentarer till förslagen

Kapitel 7, Socialtjänstens mål

S.L.A.N välkomnar betänkandets förslag att portalparagrafen förstärks med tre nya övergripande mål och lämnar följande kommentarer till förslaget:

Jämställdhet - Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor, KSAN, vittnar om att det blir allt svårare för kvinnor att bli hörda och kräver att kvinnors och flickors särskilda behov av insatser höras. Att jämställdhet nu står med i portalparagrafen är idag en självklarhet. Uppföljning och utvärdering av konsekvenserna av detta kommer att bli angeläget och välkommet. Vilket också kommer att kräva förbättrad statistik över socialtjänstens insatser utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förebyggande perspektiv – är centralt för allt socialt arbete. Att socialtjänsten får ett genomgripande, långsiktigt, förebyggande perspektiv är utmanande och har stor potential. Att det förebyggande arbetet också inbegriper andra myndigheter och aktörer måste bli en naturlig konsekvens. Såsom en väl fungerande skola som ju är det bästa förebyggande arbetet för unga. Ökad samverkan med civilsamhällets organisationer har också stor potential att stärka och utveckla det förebyggande arbetet. Angeläget är också att arbeta evidensbaserat och att verka för ett nationellt kompetenscenter som kan tillvarata och sprida förebyggande insatser. I förlängningen leder ökat förebyggande arbete till minskat mänskligt lidande och kostnadsbesparingar för samhället.

Ökad tillgänglighet – sänkta trösklar för att kunna ta del av socialtjänstens verksamhet. Ett område där det idag hörs kritiska röster. Det är mycket bra att ambitionen här höjs och att detta blir en del av portalparagrafen.

Kapitel 7.4.3, Socialtjänsten ska inriktas på att vara lättillgänglig

S.L.A.N välkomnar att utredningen sätter fokus på denna fråga. Detta är ett av de områden där det finns alltför många vittnesmål från idéburna organisationer om svårigheterna för personer i behov av stöd att nå fram till socialtjänsten. Många av dem som S.L.A.N:s organisationer når lever långt från samhället. Vi ser fram emot flexibla innovativa lösningar där behoven av tillgänglighet anpassas utifrån olika gruppers behov. S.L.A.N föreslår att en digital idébank inrättas med konkreta insatser för att öka tillgängligheten och för erfarenhetsutbyte. Detta som ett stöd för socialtjänsten i arbetet med att öka tillgängligheten. Tänkbara innovativa lösningar kan här med fördel skapas i samverkan med civilsamhällets organisationer. Denna fråga behandlas mer under kapitel 9.

Kapitel 8.3, Bör gruppindelningen tas bort?

Utredningen lyfter både fördelar, problem och risker med dagens målgruppsindelning. Likaså de risker som skulle kunna uppkomma med att ändra dagens målgruppsindelning. S.L.A.N menar att dagens målgruppsindelning är olycklig och att den detaljreglering som vissa grupper har i nuvarande socialtjänstlag kan leda till minskad jämlikhet mellan grupper. Alla grupper måste behandlas lika. Ett annat dilemma är att social problematik är så komplex. Det är inte bara beroende, att vara våldsutsatt, arbetslöshet eller att vara nyanländ utan ofta en komplicerad kombination av omständigheter. Gruppindelning försvårar hanteringen av individens olika kombinationer av behov.

S.L.A.N ser också svårigheterna som utredningen lyfter med att ta bort målgruppsindelningen och vill därför ställa sig bakom förslaget att tona ner målgruppsindelningen i lagen och att en helhetssyn med inriktning på individens individuella behov och förutsättningar betonas istället för deras grupptillhörighet.

Utredningen lyfter frågan om närståendestöd och tar i sammanhanget upp närstående till den som är långvarigt sjuk eller äldre eller som har funktionshinder. Här vill S.L.A.N särskilt betona viken av att socialtjänstens insatser omfattar och synliggör den stora grupp närstående till personer med beroendeproblematik. De närstående är i många fall en viktig skyddsfaktor för personer i beroende men de behöver uppmärksammas och få stöd.

Kapitel 9, Samhällsplanering

Utredningen beskriver att samhällsplanering handlar om att under demokratiska former ta fram riktlinjer för utveckling av bebyggelse, service, kommunikationer och miljö. Centrala frågor som även behandlats i tidigare lagstiftning. Utredningen föreslår att plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter. Samarbete mellan olika nämnder i kommunen är här centralt. Detta blir en utmaning på många håll eftersom den kommunala nämndstrukturen varierar och därmed skapar olika förutsättningar och möjligheter.

Utredningen lyfter flera scenarier där behovet av sociala aspekter i samhällsplaneringen är mycket angeläget. Såsom hemlöshet och brottsförebyggande arbete. Utredningen menar att det är viktigt att det görs satsningar som syftar till att förbättra villkoren i särskilt utsatta områden. Den kunskap som socialtjänsten har måste tas tillvara här. SLAN delar utredningens slutsats men vill i sammanhanget poängtera vikten av att kunskap från

civilsamhällets organisationer är av stort värde i dessa frågor. Det nämns som ett kort inspel i utredningen men måste i detta sammanhang få en central roll. Både för inhämtande av kunskap om behovet av sociala aspekter och att det planeras för utrymme för civilsamhällets organisationer och dess verksamhet i samhällsplaneringen. Det civila samhället har här en självklar plats.

Utredningen skriver att processer som utgår från invånarna får bättre effekt än uppifrån anordnade processer. Ett förhållningsätt som återfinns inom samhällsarbete och social mobilisering som är en deltagande process där exkluderade grupper i exempelvis ett segregerat bostadsområde aktivt arbetar gemensamt för förändringar som kan gagna hela området. S.L.A.N vill påminna om att dessa processer är centrala inom civilsamhället. Föreningsliv, frivilligorganisationer, idéburna organisationer och sociala företag är alla del av civilsamhället. De är en ovärderlig resurs för samhället. Det är viktigt att släppa fram civilsamhällets organisationer och ge dem bättre förutsättningar. Då skulle vi se fler sociala företag som gör det möjligt för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att få ett jobb. Vi skulle se en större mångfald av utförare inom vården och omsorgen. Större möjligheter för fler barn och unga att få en meningsfull fritid. Fler skulle kunna samlas kring angelägna samhällsfrågor som trygghet och integration.

Civilsamhället har större möjligheter att nå grupper som det offentliga eller privat kommersiella vårdverksamheter inte når fram till. Till exempel

- Personer med tungt missbruk som varit föremål för många insatser från det offentliga och där insatserna inte lett till förbättringar för individen. Kamratstödande verksamhet och ett större socialt nätverk ökar möjligheterna till förbättrade levnadsförhållanden.
- Kvinnor som av olika orsaker vill hålla sitt missbruk dolt.
- Barn som lever med minst en missbrukande förälder. Dessa barn har det offentliga svårt att nå fram till. Endast en liten andel går i stödgrupper. Inte i första hand på grund av brist på stödgrupper utan på grund av att det är svårt att "hitta" dem. En ökad samverkan mellan det civila samhället och det offentliga skulle kunna förbättra möjligheterna att nå dessa barn med insatser.
- Personer med utländsk bakgrund. Här finns många ideella föreningar som är mångkulturella eller samlar olika etniska grupper. En angelägen plattform för förebyggande arbete bland familjer och unga.

Begreppet vårdkedja tar upp gamla sanningar och innebär en sammanhållen vård. Kanske särskilt angelägen inom beroendevården. Att vård- eller stödinsatserna fortsätter efter utskrivning från behandlingshem. Civilsamhället har ofta unika möjligheter att kunna erbjuda sammanhållen vård. Nya samarbetsmodeller mellan civilsamhället och offentlig verksamhet har bra förutsättningar att nå goda resultat.

Modeller som IOP, Idéburet Offentligt Partnerskap, behöver utvecklas och formaliseras. Det är angeläget att kommuner, utan att tveka inför frågan om detta är lagligt eller inte, kan gå in i ett IOP med civilsamhällets organisationer.

Idéburna utförare i civilsamhället missgynnas ofta i offentliga upphandlingar. LOU är ett kommersiellt system där civilsamhällets icke kommersiella aktörer ska försöka hitta sin plats.

Risken för likriktning är stor när den idéburna utförarens mervärden inte värderas. Därför är i många fall IOP ett bättre alternativ.

Idéburna utförare är affärsmässiga och professionella men vinsten användas för att nå upp till sociala mål och till att skapa en bättre verksamhet. Det finns en uthållighet hos idéburna utförare eftersom drivkraften är idén och engagemanget och inte pengarna. Om behov finns försöker man finna ekonomiska lösningar även om lönsamheten blir låg eftersom drivkraften inte är ekonomisk vinst, utan att skapa värden för människor.

Idéburna utförare gynnar hela samhället. Det handlar inte om att göra saker för egen vinning skulle utan med helhetssyn och ett bredare perspektiv. Demokrati och delaktighet är viktiga värdeord. Det gäller både i synen på människan i vården och medarbetaren. Idéburna utförare tar ansvar, ser till helheten och vill påverka där man ser brister eller behov och skapa nya lösningar. Hos idéburna utförare finns möjlighet att vara flexibel, innovativ och utveckla sin verksamhet för att möta behov som identifierats.

Kapitel 10.2.2, Väntetider inom socialtjänsten

S.L.A.N:s medlemmar möter mycket ofta personer som väntar på insatser från socialtjänsten. Det är ett av de mest förekommande klagomålen på socialtjänsten. Den statistik som utredningen lägger fram, att drygt 9500 insatser till enskilda, som beviljades med stöd av socialtjänstlagen, översteg väntetiden på de lagstadgade tre månaderna. De flesta av dessa rörde äldreomsorgen, drygt 5900 insatser. Detta är mycket olyckligt då redan tre månader är alltför lång tid för många. Inom beroendevården är det viktigt att möta klientens behov när det finns motivation till förändring. Då är redan tre månader förödande. S.L.A.N menar att socialtjänsten måste få förutsättningar att möta klientens motivation med snabba insatser. Utredningens förslag om insatser utan behovsprövning är intressant i detta sammanhang och kommer att kommenteras under kapitel 17.

Kap 11, Kvalitet inom socialtjänsten

S.L.A.N ställer sig bakom utredningens förslag när det gäller frågor om kvalitet. Vi vill betona vikten av att alla utförare, offentlig, privat och idéburen ska hålla god kvalitet och följas upp kontinuerligt.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Angeläget är att socialtjänsten i samverkan med idéburna utförare tar tillvara och ger utrymme för organisationen att integrera sin värdegrund, särart och mervärde i kvalitetsarbetet. Och att detta värderas i uppföljningen.

Kapitel 12, Utvärdering

Utredningen föreslår att krav på uppföljning införs och konstaterar att uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet. S.L.A.N menar att uppföljning är ett krav för att nå och säkra kvalitet och ställer sig bakom utredningens förslag.

Kapitel 13.2 Betydelsen av ett gott bemötande

S.L.A.N ställer sig bakom utredningens förslag att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov. Ett mycket välkommet förslag som speglar utredningens genomgående intention att stärka respekt och inflytande för individen.

Utredningen beskriver att kunskapsläget är bättre inom hälso- och sjukvården. Där indikerar svensk forskning att ett positivt och respektfullt bemötande kan ha effekter på patienters sjukdomsupplevelse och därmed tillfrisknande. Detta ser vi som organisationer inom civilsamhället fungerar på samma sätt inom exempelvis beroendevården. Bemötande, motivation, samarbete, stöd och uppmuntran är centralt för att kunna nå fram till goda resultat.

Brukare lyfter ofta frågan om bristande bemötande i mötet med socialtjänsten. Detta kan naturligtvis bero på olika saker men det är mycket svårt när man upplever att man inte får ett respektfullt bemötande. Angeläget är också att förslaget om ett respektfullt bemötande även gäller de anhöriga. Rapporter kommer kontinuerligt om bristande respekt och oförmåga att möta och lyssna till de anhöriga.

Bemötandefrågan är oerhört central och samtidigt svår att följa upp och mäta. En positiv konsekvens om bemötande skrivs in i lagen är att det öppnar upp för kunskapshöjande insatser om vad ett gott bemötande innebär. I förlängningen kan detta leda till nationella riktlinjer och till ökad forskning inom området.

Kapitel 14.3, Utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas

S.L.A.N menar att det är angeläget med fortsatt utveckling av en kunskapsbaserad socialtjänst. Samtidigt är det viktigt att beprövad erfarenhet från utförare inom idéburna organisationer tas tillvara. De idéburna organisationerna står för en mångfald av verksamheter och idéer och är därför en omistlig aktör för en positiv utveckling av välfärden och socialtjänstens insatser.

Kapitel 15, Nationell statistik

Utredningen gör en djupanalys om bristen och behovet av förstärkt statistik inom socialtjänstområdet. Analysen leder fram till ett flertal förslag som tar upp behovet av förstärkt statistik för att bland annat kunna kvalitetssäkra och följa upp socialtjänstens olika verksamhetsområden. Utredningen föreslår en ny lag om socialtjänstdataregister.

Bakgrund till förslaget är att det inte finns några verktyg för förbättringsarbete som liknar hälso- och sjukvårdens nationella och regionala kvalitetsregister. Det finns krav på förbättringsarbete men för att kunna följa upp och utvärdera utvecklingen av kvalitet och effektivitet behövs god kunskap om invånarnas behov och kommunernas insatser och resultat över tid. För att här få tillförlitliga uppgifter krävs enligt utredningen statistik på individnivå, personnummerbaserad.

Utredningen analyserar och presenterar nyttan och risker som kan uppstå vid personnummerbaserad statistik. S.L.A.N har tagit del av analysen och menar att fördelarna med personnummerbaserad statistik ändå överväger riskerna, men att utvecklingen och konsekvenser för enskilda och grupper behöver övervakas och noga följas.

Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor (S.L.A.N) Kasernvägen 6, 504 31 Borås
hakan@lansnykterhetsforbundet.nu, 070-710 66 70

Angående uppgiftsskyldighet så menar S.L.A.N att det är självklart att idéburna utförare som socialnämnden anlitar har samma uppgiftsskyldighet och ska lämna samma statistikuppgifter som alla andra. Vi vill samtidigt starkt förordna att det görs skillnad på statistik från idéburna och andra utförare. Vi behöver nationella register där statistik från civilsamhället särredovisas och inte sammanblandas med privata kommersiella utförare.

Kapitel 16.1, Rätten till bistånd

Utredningen föreslår att den nuvarande biståndsbestämmelsen i delas upp i två bestämmelser. En som reglerar ekonomiskt bistånd och en som avser livsföring i övrigt.

Det är mycket olyckligt att ekonomiskt bistånd enligt direktivet inte omfattas av utredningen. Utredningen föreslår istället att dela på biståndsbestämmelsen. Där den ena delen är ekonomiskt bistånd och den andra gäller livsföring i övrigt, råd, stöd, vård mm. S.L.A.N menar att det i grunden är olyckligt att dessa två delar hanteras separat. Om biståndsbestämmelsen delas på detta sätt måste det finnas ett reglerat samarbete. Redan idag uppstår stora bekymmer när ekonomiskt bistånd organisatoriskt i kommunen hanteras av en nämnd och bistånd för livsföring i övrigt hanteras av en annan nämnd. Samverkan mellan dessa enheter är ofta bristfällig. Ekonomiskt bistånd tillsammans med annat bistånd är för många en förutsättning för att nå skäliga levnadsförhållanden. Så mycket av en individs rehabilitering handlar om ekonomi och tryggheten i att ha en försörjning. S.L.A.N kan inte nog poängtera vikten av samverkan mellan de båda biståndsbestämmelserna om utredningens förslag om delad biståndsbestämmelse blir ny lag.

Utredningen föreslår att begreppet skäliga levnadsförhållanden ska ersätta skälig levnadsnivå i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen. Oavsett vilket begrepp som används måste det sättas i relation till individens behov. Alla begrepp är svåra att mäta och följa upp. Det är öppet för tolkningar och varierande insatser främjar ojämlikhet inom socialtjänsten.

S.L.A.N menar att begreppet goda levnadsvillkor vore att föredra. Utredningen menar att man hindras från att lägga det förslaget även om man i sin analys anser att det vore det bästa. Begreppet goda levnadsvillkor skulle innebära en ambitionshöjning vilket skulle kunna leda till ökade kostnader för det offentliga. Mot den bakgrunden är utredningen förhindrad av sina direktiv att föreslå det begrepp som är mest ändamålsenligt och vägledande för att tillmötesgå och förtydliga lagens intentioner för bistånd för livsföringen.

Vad menar man med kostnadshöjande? S.L.A.N anser att det är avgörande att inte se kortsiktigt utan att ha ett långsiktigt perspektiv. I princip allt arbete inleds med kostnadshöjande insatser, som på sikt kan leda till besparingar. Om goda levnadsvillkor inledningsvis skulle leda till ökade kostnader men på sikt bli besparingar kan detta inte vara fel. Det som till en början kan ses som ambitionshöjande kan på sikt ge resultat av att individens förhållanden förbättras och därmed leder till kostnadsbesparingar.

Kapitel 17, insatser utan behovsprövning

17.3.1, Regelverket behöver bli mer flexibelt

Utredningens bedömning: Regelverket för att tillhandahålla insatser till enskilda behöver vara flexibelt och lämna utrymme för socialnämnden att i större utsträckning än i dag anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov. Möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning bör därför tydliggöras och utvidgas. På så sätt kan enskildas delaktighet och självbestämmande öka såväl som det förebyggande arbetet kan stärkas. Vidare skapas bättre förutsättningar för effektiv resursanvändning.

17.3.2, Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning

Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse om anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Bestämmelsen är formulerad som en befogenhet. Socialnämnden får tillhandahålla insatser utan behovsprövning men är inte skyldiga att göra det.

Förslaget syftar till att den enskilde ska kunna vända sig direkt till en utförare som erbjuder insatser för socialnämndens räkning. Utföraren är den som utför insatser för socialnämnden oavsett om det sker i kommunens egen regi eller om kommunen anlitar en privat eller idéburen utförare. För att en privat eller idéburen utförare ska kunna utföra insatser enligt bestämmelsen krävs att ett kontrakt ingåtts med socialnämnden. Överlämnande till en privat utförare förutsätter att socialnämnden tillämpar bestämmelser i LOU eller LOV. Socialtjänsten ska sedan lämna information om samtliga utförare. Samma krav på kvalitet gäller för alla utförare.

S.L.A.N välkomnar förslaget och ser det som ett av de mest angelägna och intressanta förslagen i utredningen. Nya möjligheter öppnar sig för socialnämnder att välja ut områden inom socialtjänsten som kan omfattas av de nya bestämmelserna. SLAN ser också att detta ger brukarna möjlighet till ökat inflytande och snabbare insatser vilket är mycket positivt. När det gäller kontrakt med socialtjänsten vill SLAN betona vikten av att idéburna utförare ges förutsättningar att delta. Det är angeläget då dessa står för en mångfald av verksamheter och idéer vilket ger brukarna ökad valfrihet. Viktigt att ta med är att informationen till brukarna måste nå ut och anpassas till olika målgruppers möjligheter att ta till sig information. En risk är annars att det blir de resursstarka som bättre tar till sig information och får del av möjligheterna till insatser utan behovsprövning. Uppföljning av bestämmelsen behöver ske kontinuerligt för att undersöka om någon grupp missgynnas i systemet.

S.L.A.N har inga invändningar mot utredningens förslag om vilka insatser som inte får tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning, utan ställer sig bakom utredningens bedömning.

Kapitel 18.2, Insatser till enskilda ska ge möjlighet till ett självständigt liv

Utredningen föreslår att bestämmelserna i nuvarande 4 kap. 1§ fjärde stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att insatser ska utformas så att det stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv.

Att enskilda ska få möjlighet till ett självständigt liv står helt i samklang med S.L.A.N:s värderingar. S.L.A.N ser mycket positivt på utredningens diskussion om att insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och till självbestämmande och delaktighet. Utredningens förslag om insatser utan behovsprövning öppnar också upp för större självbestämmande vilket kommer att ge goda effekter på sikt.

Ökat brukarinflytande och självbestämmande är viktiga förutsättningar för att uppnå goda resultat inom bland annat beroendevården. Att få inflytande och möjlighet att välja vårdalternativ ökar motivationen och därmed möjligheterna att nå goda resultat. En mångfald av metoder och modeller inom beroendevården är därför angeläget. Den utveckling vi ser är att allt färre idéburna organisationer bedriver HVB-hem inom beroendevården. Detta på grund av ökad konkurrens och osäkra ekonomiska förutsättningar. Här måste arbetet fortsätta för att stärka det civila samhället som en självklar aktör inom beroendevården och att förbättra villkoren för idéburen vård och social omsorg.

S.L.A.N ser även positivt på utredningens förslag om att bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 4§ första stycket socialtjänstlagen utvidgas till att gälla alla enskilda inte bara äldre.

Äldreomsorgens värdegrund är relevant för alla och relevant vid alla insatser för alla enskilda. Innebörden av ett värdigt liv och välbefinnande definieras enligt följande:

- Respekt för självbestämmande
- Respekt för privatliv och kroppslig integritet
- Individanpassning och delaktighet
- Trygghet och säkerhet

Ett värdigt liv kan handla om att den enskilde har möjlighet att utöva och ta del av kultur, komma ut i naturen, leva i enlighet med sin livsåskådning eller att erbjudas insatser på det språk som personen förstår eller som är kopplat till dennes identitet. Dessa insatser som är centrala för ett värdigt liv tillhandahålls till stor del av civilsamhällets organisationer. Det är därför av största vikt att det finns goda förutsättningar för tillväxt och utveckling av organisationernas verksamhet.

Borås 2021 01 28

Håkan Eriksson
Generalsekreterare

Stockholm 2021 01 28

Kerstin Eriksson
Sakkunnig & styrelseledamot